

Fela

Muziek om voor te vechten

Kunst kan mensen in beweging brengen en een boodschap uitdragen. Niet alleen vandaag, de geschiedenis leert dat dit al een eeuwenoud principe is. De overeenkomst in tijd is dat niet iedere politicus hiervan overtuigd is. Het protestlied is geworteld in culturele schaarste en vraagt om gehoord te worden. Vechten voor muziek zoals Fela en door muziek vechten voor je leven.

Erfgoed lijkt soms een ondergeschoven kindje in kunsteducatie op scholen. Musea en culturele instellingen doen hun best om erfgoed actueel te maken. Je kunt zelfs via www.beleefhetverleden.nl een historisch figuur in de klas uitnodigen. Maar ook muziek hoort bij erfgoed. Erfgoed maakt je bewust van je afkomst en cultuur. Identiteit en imago heeft alles met erfgoed te maken. Wie je bent, wie je wilt zijn en wie je in de ogen van anderen bent.

Erfgoed raakt je ziel. Dat wist de Nigeriaanse muzikant en politiek activist Fela Kuti maar al te goed. Eeuwenlang leefden de Nigerianen in angst voor de slavenjagers. En na de slavernij bracht men Jezus en cholera, aldus Fela in de autobiografische musical.

Het Holland Festival haalde de Broadway-hitmusical FELA! naar Carré. In juni 2011 wist deze sensationele musical Amsterdam te betoveren en het publiek te trakteren op een geschiedenisles van meesters in het vak.

Fela Kuti is de grondlegger van de Afrobeat. Sinds de jaren 60 zijn er meer Afrikaanse bands geweest die stijlen combineerden, maar geen van hen zo succesvol als de band van Fela Kuti: Egypt 80. 'Het recept: ellenlange grooves, funky melodieën uit goedkope farfisa orgels, chicken scratch gitaar, rollende drum patronen en politiek geïnspireerde vocalen in pidgin Engels, aldus de NPS. En, 'The best band I've ever seen live...When Fela eventually began to play, after a long, crazy build-up, I just couldn't stop weeping with joy. It was a very moving experience', volgens Paul McCartney.

Het decor van de musical Fela is een nachtclub. Bij binnenkomst speelt een orkest de swingende afrobeat. De spotprenten aan de muur refereren aan de politieke lading van de musical. De beelden van goden herinneren aan de Afrikaanse voorouderverering. Fela neemt het publiek mee naar de kolonie Nigeria en vertelt, ook door middel van call-and-response, het verhaal van zijn leven. De oude wijsheden van moeder komen naar voren: op een videoscherm en in een wonderschoon lied in het tweede deel van de musical. De acteurs zijn geschminkt. Zij betrekken het publiek bij de voorstelling en dansen in de zaal. De heupen van de danseressen swingen en het zweet op de getinte lijven van de dansers doet bijna vermoeden dat hun leven er ècht vanaf hangt.

Fela zingt over alledaagse sociale situaties waar de Nigeriaanse bevolking zich mee kan identificeren en laat zijn politieke mening horen. En deze casanova houdt zich aan de Afrikaanse traditie; een vrouw achter het aanrecht en in de huishouding en de man de baas in huis. De keuken moet behoorlijk druk geweest zijn want op een goede dag trouwt hij tegelijk met 27 vrouwen, waaronder ook zijn zangeressen en danseressen. Zijn vrouwen houdt hij naar eigen zeggen tevreden door zijn prestaties in bed, zo staat in een interview in tijdschrift OOR uit 1981.

Zijn minachting voor het leger en de staat wekt gewelddadige confrontaties op. Na de moord op zijn moeder en vernietiging van zijn eigen gecreëerde gemeenschap The Shrine vlucht Fela in het spirituele en in zwarte magie. Iets waardoor touren met hem niet altijd eenvoudig is; de man wordt er niet gemakkelijker op.

Theaterregisseur Bill T. Jones zegt in een interview met A. Terpstra: 'Dat is wat het leven van Kuti zo uniek maakt. Er zijn genoeg entertainers die een boodschap brengen. Denk aan Bob Marley of Bob Dylan. Maar die zijn nooit fysiek belaagd om hun gedachten en zijn niet hun moeder kwijtgeraakt door geweld. Dat heeft grote invloed op hem gehad'.

Erfgoed weerspiegelt de samenleving. Fela heeft door zijn muziek prachtig erfgoed nagelaten wat een grote invloed op de samenleving heeft gehad. Volgen we als Zombies (song van Fela) het systeem en spelen we zo onze rol? Het lijkt een spel wat iedereen verliest. Maar als er zoveel op het spel staat is alles mogelijk.

Seun Kuti, zoon van Fela, staat op het podium met de muziek van zijn vader. Hij zegt: 'Waarom bang zijn voor de dood? Dat is het enige waar we allemaal zeker van zijn. Als je praat sterf je, en als je zwijgt sterf je. Dus waarom zou je zwijgen?. Fela's nalatenschap sterft nooit.

In het najaar van 2012 komt er een film uit over Fela Kuti. Een uitgelezen kans om leerlingen kennis te laten maken met het bijzondere levensverhaal van deze politiek activist en muzikant. Bovendien biedt het mogelijkheden om een project over Afrikaans erfgoed te realiseren. Wellicht gekoppeld met een workshop Afrikaanse dans of een bezoek aan het Afrikamuseum. Zo wordt erfgoed levend en tastbaar.

Fela, wat betekent 'He who shine with greatness', zong. Nigeria luisterde en kreeg muziek om voor te vechten. En naast Afrika, krijgt Fela en het protestlied de hele wereld in beweging. Kunst is grenzeloos en overstijgt politieke problemen en conflicten in de wereld. Het helpt om kracht te vinden om de strijd aan te gaan, op welke manier dan ook. Fela laat zien dat kunst mensen inspireert. Door zijn muziek geeft Fela een boodschap mee aan zijn publiek.

Kunst en cultuur van nu zijn het erfgoed van de toekomst. Erfgoed geeft betekenis aan het verleden en richting aan de toekomst. En daar moeten we voor vechten.

*Het **Afrika Museum** in **Berg en Dal** laat je kennis maken met alle aspecten van de Afrikaanse cultuur. Het museum biedt allerlei educatieve projecten aan, afgestemd op leeftijd en niveau van de leerlingen. Ook is er keuze in workshops. Afrikaanse verhalen vertellen, bouwen en wonen, de Afrikaanse keuken; basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs zijn welkom. Voor mensen met een visuele beperking is er een zintuigenroute. Deelnemers mogen voorwerpen aanraken en alle zintuigen worden geprikkeld. Een olifantenspeurtocht is mogelijk voor basisschoolleerlingen. In het buitenmuseum wandel je door dorpen uit verschillende Afrikaanse landen. Binnen is er een vaste collectie van traditionele en hedendaagse kunst.*

www.afrikamuseum.nl

*Multi Origin Music Activation (MMA) biedt in **Amsterdam** workshops en leertrajecten aan op het gebied van Afro-Caribische muziek. Leerlingen maken kennis met 'music of black origin'. De drijfveer van initiator Vincent Henar is dan ook: 'Nieuwe (zwart en gekleurd) Amsterdammers meer zichtbaar maken in de muzikeducatie. De wereld van afro-caribische muziek – die veel surplus, passie, talent heeft– een kader, structuur en methodiek bieden'. Dit gebeurt met name door middel van bandcoaching. Er zijn **orkesten** voor allerlei leeftijden waarin gespeeld kan worden. Nieuwe leerlingen zijn welkom maar moeten al wel paar jaar een instrument bespelen.*

De expertiseoverdracht van Momusica verzorgt Fra Fra Sound. Fra Fra Sound is de Amsterdamse jazzband die in hun sound wereldse invloeden gebruiken. Zij coachen de workshopseries in orkestverband. Verder verzorgt Fra Fra Sound ook incidentele workshops of masterclasses op aanvraag. Deze kunnen ook op scholen gegeven worden.

www.momusica.nl

www.frafrasound.com

*In **Rotterdam** is er een **brassbandschool** ontstaan zodat leerlingen uit Rotterdam Zuid een plaats hebben om Afro-Caribische muziek te maken. Het project heet Brass Meets, en valt binnen het programma Music Mattes van het World Music & Dance Centre (WMDC). Op zaterdag bieden docenten de leerlingen de mogelijkheid om in brassbands te spelen en zo groepsles te krijgen. Optredens zijn er ook genoeg; bijvoorbeeld met het Rotterdams Philharmonisch Orkest en met het zomercarnaval. Het gebouw van de SKVR biedt ook aan bestaande brassbands een oefenruimte. Brass Meets, en daarmee het Mobiliteit in Muziek Bureau, wil kennis delen en heeft begeleid en geadviseerd bij de oprichting van een brassbandschool in Dordrecht.*

www.brassbandschool.nl

www.mobiliteitinmuziek.nl

Afrikaans dansen is mogelijk bij RASA in **Utrecht**. John Kayongo geeft een cursus met live percussie. Deze charismatische Keniaanse danser richt zich in zijn lessen op traditionele, rituele dansen uit Oost-, Centraal- en Zuid-Afrika, met intensieve bewegingen van heupen en schouders.

RASA biedt 5 verschillende niveaus aan. In niveau 1 komen onder andere de Wagogo oogstdans en de spirituele Chaggadans aan bod. Leerlingen van niveau 2 leren o.a. de oogstdans Ndebele en de bruidschatdans Lungu. In niveau 3 behandelt John de dansen Ngoni (Zambia) en de Basogadans. In niveau 4 wordt o.a. de Initiatiedans van de Ragondamensen behandeld. In niveau 5 zal John Kayongo de cursisten o.a. een Maskerdans uit Congo leren.

De cursus start op maandag 12 en dinsdag 13 september. Op 4 september zijn er proeflessen te volgen tijdens het Utrecht Uitfeest.

Naast danscursussen biedt het concertpodium voor wereldmuziek ook workshops en concerten aan die in het teken staan van muziek uit Afrika.

www.rasa.nl